قورئـان و ئیراده

كاتێك مرۆڤ قورئان دەخوێنێتەوە دوو شت بەسەریدا زاڵ دەبێت ،

یەكەم: ترس لەو دۆزەخو عەزابەی كەقورئان زۆر بەوردی‌و تۆقێنەر وەسفی دەكات. دووەم: نەتوانینی مرۆڤ لەسەر گۆڕینی ڕاڕەوی بەسەر هاتەكان چونكە هەموو لەقورئاندا دێرِبەندو نوسراوە لەسەری پێش ئەوەی لەدایك بێت ، بۆ نموونه گەر سورەتی ئاسن (الحدید ـ 22) بخوێنینەوە:

(مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي الأَرْضِ وَلا فِي أَنفُسِكُمْ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ)

هیچ بەلاو ڕوداوێك لەزەویداو لەخۆتاندا ڕوونادات مەگەر پێشتر لەكتێبدا ، (لەوحی مەحفوز) دا نوسرابێت ، ئەم كارەش بۆ خوا زۆر ئاسانە.

لێرەدا خوا پێمان ڕادەگەیەنێت پێش ئەوەی زەوی‌و ئەوانەی لەسەری دەژین دروست بكات هەموو شتێكی لەچارەی نوسیوەو لەكتێبی تایبەتدا هەڵیگرتووە.

وەك بڵێی ئەم ئایەتە كەمی نوسیبێت حەدیسش لەو مەسەلەیە زۆری نوسیوەو دڵنیامان دەكاتەوە. (ابن كثیر) لەتەفسیری ئەم ئایەتەدا لەچەند سەنەدێكەوە دەڵێت: پەیامبەر وتویەتی پێش پەنجا هەزار ساڵ بەر لەدروستكردنی ئاسمانەكانو

زەوی چارەی چارەنوسازانی دیاری کردووە. موسلیمیش لەصەحیحەکەی خۆیدا ئەمەی گێڕاوەتەوە.

کەچی ئەوەتا خودی پەیامبەران گلەییو گازندە لەسەر چارەنوسی خۆیان دەکەن. لەتەفسیری ئایەتی 122 ی سورەتی (طه) (ابن کثیر) دەڵێت: بوخاری لەچەند سەندێکەوە وتویەتی: پەیامبەر وتویەتی موسا گلەییو گازندەی لەئادەم کرد پێی وت بەتاوانی خۆت بویتە هۆی دەرکردنی خەڵك لەبەهەشتو بەهیلاکت بردن.

ئادەم بەموسای وت: خوا بەنامەو قسە کردنی خۆی تۆی هەڵبژارد ئایا تۆ لۆمەی من دەکەی لەسەر شتێك پێش ئەوەی دروست ببم خوا لەچارەی نوسیوم.؟

تەنانەت ئادەمیش بەتاوانەکەی خۆی قایل نەبووە کەبە ویستو ئیرادەی خۆی کردبێتی.

هەروەها مەسەلەی باوەڕ بەخواو پایەمبەر لەدەست خۆماندا نیە، سورەتی (التغابن ـ 2) دەڵێ:

(هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ)

(خوا ئێوەی دروست کردووە ، تێتاندایە باوەڕدارو تێتاندایە بێباوەڕ، هەرچییەکیش ئێوە دەیکەن خوا چاوی لێیە.).

شیکردنەوەی ئەم ئایەتە ئاوایە: خوا ئێوەی لەسەر شێوەو شێوازو سیفەتە دروست کردووەو ویستی خوای لەسەر بووە کەواتە هەر دەبێ باوەڕدارو کافرتان تیدابێت خواش ئاگای لەو کەسانەیە کەمافی هیدایەتیان هەیە.

بەمانایەکی دیکە گەر ویستت ببیتە باوەڕدار ئەوە ناتوانیت مەگەر خوا لەچارەی نوسیبێتیت کەتۆ موستەحەقی هیدایەتیت ، واتە خوا لەچارەی نوسیویت کەمافداری بەڕێنموی‌و ئەمەشی لەلەوحی محفوزدا (تابلۆی پارێزراو) نوسیوە.

لەسورەتی (السجدە-13) شدا خوا پێمان دەڵێ کەبۆ چی هیدایەتی هەموو خەڵکی نەداوە

(وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ)

(گەر ئارەزوومان هەبوایە هەموو کەسێکمان هیدایەت -ڕێنموویی- دەکرد، بەلاّم بەڕاستی بڕیاری من ئەوەیە دەبێ دۆزەخ پڕبکەم لەمرۆڤ وجنۆکە هەردوکیان پێکەوە).

لەبەر ئەوەی دۆزەخ پڕنابێت

(يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِن مَّزِيدٍ)

بەدۆزەخ دەڵێین ئایا پڕبوویت؟.. ئەویش دەڵێ نەخێر ئایا هی تر هەیە؟.. بۆیە پێویستە زۆرینەی مرۆڤ بەکافری بمێننەوە بۆ ئەوەی خوا ویستی خۆی جێبەجێ بکاو دۆزەخ پڕبکاو قسەی خۆی بهێنێتەدی، کەهەرگیز لەقسەی خۆی پەشیمان نابێتەوە.

جارێکی دیش لەسورەتی (النحل-93) دەڵێ باوەڕهێنان بەبێ ویستی خوا دروست نابێت

(وَلَوْ شَاء اللّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِن يُضِلُّ مَن يَشَاء وَيَهْدِي مَن يَشَاء وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ).

گەر خوا ئارەزووی هەبوایە دەیکردنە یەك نەتەوە (یەك ڕیز, یەك پارچە)و هەمووتانی باوەڕدار دەکرد بەڵام بەویستی خوا هەندێك گومڕا دەکەین و هەر بەویستی خوا هەندێکیان هیدایەت دەکەین بێگومانییش لەڕۆژی قیامەتدا پرسیارتان لێدەکەین چیتان کردووە.).

ئەوەتا خۆی هەندێك گومڕا دەکات، کەچی پرسیاری کاروکردەوەیان لێدەکات. جا ئایا ئەم لۆژیکە لەگەڵ ئیرادەی سەربەستدا لەیەك ئاستدان؟.

وادەردەکەوێ خوا مۆر لەسەر دلّی هەندێك کەس دەدات تا لەقورئان تێنەگەن و بڕوای پێنەهێنن سورەتی (الاسرا- 46)

(وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْاْ عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا)

ئێمەش پەردە دەهێنین بەسەر دلّیاندا گوێشیان قورس دەکەین تا نەبیستن، کاتێك ناوی پەروەردگارتان لەقورئاندا هێنا پشت دەکەن و ڕووده‌گێڕن و دەڕۆن.

هەروەها ئایەتی 111لەسورەتی (الانعام) دەلّێ:

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلآئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلاً مَّا كَانُواْ لِيُؤْمِنُواْ إِلاَّ أَن يَشَاءَ اللّهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ

(خۆ ئەگەر فریشتەمان بۆ دابەزاندنایەو مردووەکان قسەیان لەگەلّ بکردنایەو هەموو شتێکمان لەبەردەمیاندا کۆبکردایەتەوە ئەوە هەر بڕوایان نەدەهێنا مەگەرخوا ئارەزووی بکردایە بەلاّم زۆربەیان گێلّو گەمژەن).

لەبەر ئەوە هەموو هەولّێکی مرۆڤی نامسولّمان بۆ تێگەیشتنی لەقورئان و باوەڕپێکردنی هیچ سەوز ناکات مەگەر خوا زووتر لەچارەی ئەم کەسەی نوسیبێت کەباوەڕدەهێنێت ، دەنا مۆرێك دەنێ بەدلّیەوەو گوێی کەڕ دەکات و ئەویش باوەڕ ناهێنێت.

(سورەتی یونس ـ 100)

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تُؤْمِنَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يَعْقِلُونَ

هیچ کەسێك نیە باوەڕ بهێنێت مەگەر بەمۆڵەتی خوا نەبێت سزاش دەخاتە سەر ئەوانەی عاقڵ نابن).

هەر لەهەمان سورەتدا (99)

وَلَوْ شَاء رَبُّكَ لآمَنَ مَن فِي الأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُواْ مُؤْمِنِينَ

(گەر خوا ئارەزووی هەبوایە وایدەکرد هەرچی لەسەر رووی زەویدا هەبوو باوەڕی بهێنایە، جا ئایا (ئەی محمد) تۆ دەتەوێ زۆریان لێبکەیت تا باوەڕبهێنن؟).

هەروەها لەسورەتی (هود ـ 118)

وَلَوْ شَاء رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلاَ يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ

(ئەگەر خوا ئارەزوی هەبوایە هەموو خەڵكی دەکردە یەك ریز ، یەك دەستە کۆمەڵ ، بەڵام ئێستا ئەوانە لەناویەکدا ناکۆکن).

هەروەها سورەتی (یونس ـ)

قُل لاَّ أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلاَ ضَرًّا إِلاَّ مَا شَاء اللَّهُ

(بڵێ من بۆخۆم لەزەرەرو قازانج لەباش‌و خراپ هیچ شك نابەم‌و نیمە مەگەر خوا ئارەزووبكات).

ئاساییە خوا پایەمبەرێك بۆ نەتەوەیەك بنێرێ تا بەزمانەكەی خۆیان پەیامەكەی خوایان بۆ شیی بكاتەوە بەڵام خەڵكەكە توانای هەڵبژاردنی ئەوەیان نیە ئایا باوەڕی پێبكەن یان بەكافری بمێننەوە.

(ابراهیم ـ 4)

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلاَّ بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللّهُ مَن يَشَاء وَيَهْدِي مَن يَشَاء وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ئێمە بۆ هەموو نەتەوەیەك پایەمبەرێكمان بەزمانی خۆیان ناردووە تا پەیامەكەیان بۆ شیی بكاتەوەو ئەوەی خوا ئارەزووی لەسەرە گومڕای بكاو ئەوەی خوا ئارەزووی لەسەرە هیدایەتی بدات).

هەروها لەسورەتی (النمل ـ 9) دڵنیامان دەكاتەوە كەئێمەی مرۆڤ هیچ توانایەكمان بۆ دیاری كردنی چارەنوسمان نییە

وَعَلَى اللّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَآئِرٌ وَلَوْ شَاء لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

(رونكردنەوەی رێگای راست لەسەر خوایە ، هەندێك رێگای چەوتیش لەو رونكردنەوەیدا هەیە ، گەر خودا ئارەزووی هەبوایە هیدایەتی هەمووتانی دەدا).

ته‌نانه‌ت خودی په‌یامبه‌ریش توانای نه‌بووه هیدایه‌تی خۆشه‌ویستانی خۆی بدات ، وه‌ك ئه‌وه‌ی له‌ئیبراهیم روویدا كه‌هه‌وڵیدا باوكی خۆی بۆ ئاینێكی نویٌ هیدایه‌ت بدات كه‌چی نه‌یتوانی. ئه‌وه‌تا له‌ئایه‌تی 56له سوره‌تی (ألقصص) له‌وه دڵنیامان ده‌كاته‌وه

إِنَّكَ لا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاء وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

(تۆ ناتوانیت هیدایه‌تی خۆشه‌ویستانت بكه‌یت چونكه خوا هیدایه‌تی ئه‌و كه‌سانه ده‌دات كه‌خۆی ئاره‌زووی له‌سه‌ربێت‌و هه‌ر خۆی زانایه به‌و كه‌سانه‌ی هیدایه‌ت ده‌كرێن).

به‌و نموونانه‌ی پێشتر هێنامانه‌وه بۆمان ده‌ركه‌وت كه‌مرۆڤ ئیراده‌ی بڕیاردانی له‌سه‌ر كاره‌كانی خودی خۆی نیه، زیاتر له‌وه‌ش ده‌بینین ئیسلام چه‌ند چیرۆكێك به‌نموونه ده‌هێنێته‌وه‌و له‌وه دڵنیامان ده‌كاته‌وه كه‌رۆژی لێپرسینه‌وه‌و سزا، رۆژی قیمه‌ت، پشت به‌كارو كرده‌وه‌ی مرۆڤ نابه‌ستێت به‌ڵكو بۆی هه‌یه له‌سه‌ر كاروكرده‌وه‌ی كه‌سێك سزای كه‌سێكی دیكه بدرێت بۆ نموونه ئه‌گه‌ر چیرۆكی نه‌ته‌وه‌ی لۆوت وه‌ربگرین ده‌بینین زۆرینه‌ی قه‌ومه‌كه تاوانیان نه‌كردووه چونكه نیوه‌یان ژن بوون‌و نزیكه‌ی یه‌ك له‌سه‌ر پێنج یان یه‌ك له‌سه‌ر شه‌شیان منداڵ بوون‌و هیچیان ده‌رباره‌ی مماره‌سه‌ی سێكس نه‌ده‌زانی كه‌پیاوانی شاره‌كه

مومارەسەیان دەكرد ، هەر دەشبێ زۆرینەی پیاوەكان لەرووی سێكسیەوە سروشتی بوون بەو بەڵگەیەی لەگەڵ ژنەكانیاندا جووت بوونو منداڵیان بووە، بەلاَم دەتوانین بلێین ژمارەی ئاسای لەپیاوان بەلای نێربازیدا لایانداوەو ویستویانە لەگەڵ میوانەكانی (لووت)دا رابوێرن ، لەبەر ئەمەش سزای خوایان بەسەردا دەبارێت، بەلاَم كەسزای خودا دێت بەهەموو ئەوانەوەی لەشارەكەدا بوون لەبووندا سڕییەوە ، تاوانبارانو بێتاوان ، بەمنداڵەكانیشیانەوە.

وا دەردەكەوێت بڕیارەكانی خوا بەهەمان سزاوە بۆهەمان خراپەكاری وابەستە نییە، ئەگەر خوا غەزەبی لەقەومی لۆوت گرتو تەنها بۆ یەك رۆژیش مۆلەتی پێنەدان، كەلەیەك شاردا خراپەكارییان كردبوو، ئەی بۆچی خوا ئێستا ئارام دەگرێو سزای ئەو كەسانە نادات مومارەسەی نێربازی لەشارەكانو گوندە ئاوەدانەكاندا دەكەن لەكاتێكدا لەپێش سەرهەڵدانی ئیسلامەوە هەتا ئێستا مومارەسەی دەكەنو وەك كاتی زوو نایشارنەوەو بەئاشكرا دەیكەن؟؟. تەنانەت ژن لەژنو پیاو لەپیاو مارە دەكەن.!! ئەوەتا رۆژانە لەرۆژنامەكانەوە ئەو بابەتانە دەخوێنینەوە كەلەسەر ئەو قەشانە نوسراون مومارەسەی سێكسیان لەگەڵ ئەو منداڵە بچووكانەدا كردووە كەلەكڵێساكاندا سروتی ئاینیان دەوتەوە ، هەر دەشبێ هەندێك شێخی جیهانی ئیسلامی هەبن كەهەمان رەفتار بكەن، ئەی بۆچی

خوا وەك قەومی لۆوت سزایان نادات؟ ڕەنگە شێخی ئیسلام بڵێ خوا ئارام دەگریۆ شت پشت گوێ ناخات، ئێمەش پێیان دەڵێین ئەی بۆ خوا لەسەر قەومەکەی لۆوت ئارامی نەگرت؟

موسا پرسیاری لەخوا کرد ئایا خوا سزای بەدڕەفتارەکانی قەومەکەی دەدات بەو شێوەیەی کەسزای قەومی لۆوتی دا

وَاخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلاً لِّمِيقَاتِنَا فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُم مِّن قَبْلُ وَإِيَّايَ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاء مِنَّا إِنْ هِيَ إِلاَّ فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَن تَشَاء وَتَهْدِي مَن تَشَاء (الاعراف155)

ئەوا موسا قسە لەگەڵ خوا دەکاو ڕاستەوخۆ پێی دەڵێ چۆن سزای هەمووان دەدەی لەسەر ئەوەی هەندێکمان بەدڕەفتاریمان کردووە؟. تەنانەت بەدڕەفتارەکانیش ئەوەی کردویانە لەسەر ئەوە کردویانە کەخۆت پەڕاگەندەت کردوون ، ئەوە پەڕاگەندەیی (فتنەیی) تۆیە کەخەڵکی پێ گومڕا دەکەیت.

وا دەردەکەوێت ئەو کاروکردەوانەی مرۆڤ لەم دونیایەدا دەیکات بۆ چونە ناو بەهەشتو دۆزەخ پشتی پێنابەسرێت ، بەڵکو پشت بەو چارەنوسە سەرەتاییە دەبەسترێت کەخوا پێش دروستکردنی مرۆڤ بڕیاری لەسەرداوە. بۆ ئەوەی ڕاستی ئەم گوتەیەمان بۆ دەرکەوێت با ئەم فەرمودەیەی پەیامبەر بخوێنینەوە,

لەرێی چەند سەنەدێکەوە عەبدوڵای کوڕی مەسعود دەڵێ: پەیامبەری راستگۆو راستڕەوان وتویەتی: یەکێك لەئێوە کاری ئەهلی بەهەشت دەکاو کاتێك بەرەو بەهەشت دەچیو هیچی وەهای نامێنی بگاتە بەهەشت یەك باڵ نەبێت یەکسەر خێرا ئەو چارەنووسە دیاریکراوەی بۆ دەهێنن کەلەناو کتێبەکەدا (لەوحی مەحفوز) نوسراوە ئەوەی کردویەتی بەکاروکردەوەی خراپ دەدری لەقەڵەمو پێی دەچێتە دۆزەخەوە..!! هەروەها یەکێکی دیکەتان کاروکردەوەی دۆزەخیانە دەکاتو هیچی وەهای نامێنی بچێتە دۆزەخەوە یەك باڵ نەبێت یەکسەر چارەنووسی ناو کتێبی بۆ پێش دەهێننو بەکاری بەهەشتی بۆ دەنوسنو دەچێتە بەهەشتەوە.

کەواتە جگە لەچارەنووسو بەخت نەبێت هیچی دیکە نیە!. هەروەها وادەردەکەوێت هەندێك پەیامبەر نەیانویستووە قەومەکەیان باوەڕبهێنن پێش ئەوەی بەچاوی خۆیان عەزابی خوا نەبینن، ئەوەتا کاتێك موسا دەنێردرێت بۆ فیرعەونو قەومەکەی داوا لەخوا دەکات دڵی قەومەکەی بگوشیو باوەڕ نەهێنن تا عەزابی خوا دەبینن کەئەو رۆژەش رۆژی قیامەتە

وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالاً فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّواْ عَن سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُواْ حَتَّى يَرَوُاْ الْعَذَابَ الأَلِيمَ يونس ـ 88)

(موسا وتی پەروەردگار تۆ لەژیانی ئەم دونیایەدا سامانو رازاوەیت داوە بەفیرعەونو دارودەستەکەی تا لەبەرنامەو ڕێگای تۆ گومڕابن، پەروەردگارا سامانەکەیان تەفرو تونا بکەو دڵیان بگوشە ئەمانە بڕواناهێنن تا سزای بەسوێ نەبینن.).

هیچ جێی سەرسوڕمان نیە کەئەم ئایەتە لەناو تەوراتیشدا هەیە (خوا دڵی فیرعەونی ڕەق کردو باوەڕی بەموسا نەهێنا کەقسەی لەگەڵ خوا کرد).1[1]

هەروەها وا دەردەکەوێت خوا مۆری داوە لەدڵی هەندێك خەڵکداو پێش ئەوەی سزای بەسوێ ببینن ڕێگەی لێگرتوون باوەڕبهێنن وەك لەئایەتی 96 ـ 97 لەسورەتی یونس دەیخوێنینەوە:

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوُاْ الْعَذَابَ الأَلِيمَ

[1] الخروج Exodus الاصحاح التاسع، الآية 12

(ئەوانەی بڕیارەکەی خوا بەراستی لەسەریان چەسپا باوەڕناهێنن ، ئەگەر هەرچی بەڵگەو موعجیزە هەیە بۆیان بهێنن هەر باوەڕناهێنن هەتا سزای بەسوێ دەبینن).